קסבר [א]מגדף היינו מברך השם וכתיב במברך את השם [1]ונשא חטאו וגמר האי חטאו דהכא מחטאו דהתם מה להלן כרת אף כאן נמי כרת ור' נתן סבר [2]וחדל לעשות הפסח ונכרתה דהאי כי [ב]לשון דהא הוא וה"ק רחמנא דהא קרבן ה' לא הקריב במועדו בראשון האי חטאו ישא מאי עביד ליה קסבר מגדף לאו היינו מברך את השם וגמר האי חטאו דהתם מהאי חטאו דהכא מה הכא כרת אף התם כרת ור' חנניא בן עקביא סבר וחדל לעשות הפסח ונכרתה אי קרבן ה' לא הקריב במועדו בשני והאי חטאו ישא מאי עביד ליה כדאמרן הלכך [א]הזיד בזה ובזה דברי הכל חייב שגג בזה ובזה דברי הכל פטור הזיד בראשון ושגג בשני לרבי ולר' נתן [ב]מחייבי לרבי חנניא בן עקביא פטור שגג בראשון והזיד בשני [ג]לרבי חייב לר' נתן ולר' חנניא בן עקביא פטור: **מתני'** [ד]איזו היא דרך רחוקה מן המודיעים ולחוץ וכמדתה לכל רוח דברי רבי עקיבא ר"א אומר מאיסקופת העזרה ולחוץ אמר ליה רבי יוסי לפיכך נקוד על [ג]ה' לומר לא מפני שרחוק ודאי אלא מאיסקופת העזרה ולחוץ: **גמ'** אמר עולא [ה]מן המודיעים לירושלים חמשה עשר מילין הויא סבר לה כי הא דאמר [ו]רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כמה מהלך אדם ביום עשרה פרסאות מעלות השחר ועד הנץ החמה חמשת מילין משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים חמשת מילין פשו לה תלתין חמיסר מצפרא לפלגא דיומא וחמיסר מפלגא דיומא לאורתא עולא לטעמיה דאמר עולא אי זה הוא דרך רחוקה כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה אמר מר מעלות השחר עד הנץ החמה חמשת מילין מנא לן דכתיב [4]וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים וגו' וכתיב [5]השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה ואמר רבי חנינא לדידי חזי לי ההוא אתרא והויא חמשה מילין גופא אמר עולא איזה הוא דרך רחוקה כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה ורב יהודה אמר כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה אמר ליה רבה לעולא לדידך קשיא ולרב יהודה קשיא [ס]לדידך קשיא דאמרת כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה והא טמא שרץ דאין יכול ליכנס בשעת שחיטה וקאמרת שוחטין וזורקין על טמא שרץ ולרב יהודה קשיא דאמר כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה והא טמא שרץ דיכול ליכנס בשעת אכילה וקאמר [ז]אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ אמר ליה לא לדידי קשיא ולא לרב יהודה קשיא לדידי ל"ק [ח]דרך רחוקה לטהור [ט]ואין דרך רחוקה לטמא

לרב

קסבר מגדף. דכתיב ביה כרת היינו מברך את השם וכיון דיש כרת במברך את השם יליף האי מיניה נשיאות חטא נשיאות חטא לגזירה שוה: **ורבי נתן.** מוקי ליה להאי כי בלשון דהא וקאי אדלעיל מיניה למיתב טעמא למילתיה ונכרת בראשון משום דהא קרבן ה' לא הקריב במועדו בראשון: **לאו היינו מברך את השם.** אלא מזמר ומשורר לע"ז דאיכא דסבירא ליה הכי בכריתות (דף ז:) ולית לן כרת במברך אי לאו מהכא גמירי לה: **ורבי חנניא.** נמי דריש האי כי לשון אי כר' אלא קסבר לאו מילתא אחריתי היא אלא כרת דקמא תלא ביה ונכרת במזיד דראשון אם קרבן ה' לא יקריב בשני: **כדאמרן.** לאגמורי כרת למברך: **דברי הכל חייב.** חד כרת: **לר' ור' נתן חייב.** דלא סבירא להו דשני תקנתא דראשון: **שגג בראשון והזיד בשני לר' חייב.** דאית ליה כרת בשני באנפי נפשיה: **לר' נתן ור' חנניא פטור.** דהא לא כתיב כרת אלא אראשון והרי שגג בו: **מתני' מודיעים.** שם העיר: **נקוד על ה'.** שברחוקה וכל ניקוד למעט הדבר בא דמשמע שמיוה להא תיבה מהכא: **גמ' חמשה עשר מילין.** מדקרי ליה תנא דידן דרך רחוקה לגבי פסח וסבירא ליה לעולא דרך רחוקה כל שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה כל שעת שחיטה מהלך ואינו מגיע ושעת שחיטה מחצות היום ואילך דבין הערבים כתיב ביה ו) כתמיד ו) ותמיד אע"פ שנשחט בשש ומחצה זמנו °מן התורה מתחלת שבע ואילך שמתחלת החמה להתעקם כלפי מערב קצת ומשחרי כותלי דהכי אמרינן ביומא בפ' שלישי (דף כח:) צלותיה דאברהם מכי משחרי כותלי והיינו מחצות היום ולהלן ופרכינן עלה מהא דתנן תמיד נשחט בשש ומחצה ומשני שאני כותלי בית המקדש דלא מכווני רחבים מתחתיהן ולא משחרי בעיקום פורתא עד חצי שבע ומיהו זמן שחיטה מתחלת שבע ואילך ונמשך עד שתשקע החמה ומשתשקע החמה לא דדם נפסל בשקיעת החמה באיזהו מקומן (זבחים דף נו.) ומחצות ועד שקיעת החמה מהלך חמשה עשר מילין כי הא דר' יוחנן: **סבר לה.** עולא: **כמה מהלך אדם.** בינוני וביום בינוני דתקופת ניסן ותשרי שהימים והלילות שוין: **עשרה פרסאות.** ארבעים מילין: **מעלות השחר עד הנץ החמה חמשה מיל.** כך שהיית החמה לצאת בעוביו של רקיע וכנגדה שוהה בשקיעתה ליכנס דהיינו משקיעתה ועד צאת הכוכבים: **פשו תלתין.** מהנצה ועד שקיעתה: **לאורתא.** לשקיעת החמה דשוב אין זמן שחיטה דדם קדשים נפסל בשקיעת החמה כדאמרינן באיזהו מקומן בשחיטת קדשים [נו.]: **בשעת אכילה.** כל שעת אכילה שרחוק מחצות היום כל כך שאינו יכול ליכנס כל הלילה. אכילת הפסח כל הלילה ורבנן עבוד °הרחקה ואמור עד חצות לר"ע ולר"א דאורייתא עד חצות בפרק בתרא (דף קכ:) ובברכות בפ"ק (דף ט.): **ולרב יהודה קשיא.** דאמר כל שאינו יכול ליכנס בשעת אכילה הוא דפטור הא איחזי למיכל לאורתא חייב: **והא טמא שרץ כו'.** ופלוגתייהו בפ' האשה (לעיל דף פ:): **לדידי לא קשיא.** דאף על גב דדרך רחוקה פטרנא להאי דחזי לאורתא ומיחייבנא ליה גבי טמא שרץ היינו טעמא דדרך רחוקה תלא רחמנא פטורא לטהור והיינו דרך רחוקה שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה דגבי עשייה כתיב ואף על גב דיכול ליכנס בשעת אכילה רחמנא פטריה אבל לטמא לא תלה רחמנא פטורא דידיה בדרך רחוקה אלא בטומאה וטעמא דטומאה משום אכילה היא ולאו משום עשיה דהא יכול לשלח קרבנותיו ועוד מדכתב טמא נפש ולא כתב בעל קרי או טמא שרץ שמעינן מיניה לא פטריה אלא בטומאה אריכתא דלא חזי לאורתא:

ולרב

עולא לטעמיה. תימה מנא ליה לעולא דלא הוי שעת שחיטה מתחילת שקיעה דדם נפסל בשקיעת החמה דריש °ליה מביום הקריבו את זבחו והא קיימא לן בפ' שני דמגילה (דף כ:) דעד צאת הכוכבים יממא הוא: **רב** יהודה אמר כל שאינו יכול ליכנס בשעת אכילה. תימה דלרב יהודה מן המודיעים לא יכול ליכנס בכלי היום וכל הלילה ולעולא בשעת שחיטה דניחזי אנן ויש לומר דאיסתתום דרכים כדאמרינן בר"ה (דף כג:) ועוד דאליבא דר"ע קיימי' דאית ליה ו) תחומין דאורייתא ולרב יהודה יכול ליכנס מן המודיעים עד סמוך לחצות בתחלת הלילה וליכא בינייהו השתא כולי האי וכן משמע בירושלמי: **וקאמרת** שוחטין וזורקין על טמא שרץ. אלומיה פירכי' הוא דקאמר הכי ואפי' סבר אין שוחטין הוה מצי למיפרך מטבול יום דלכולי עלמא שוחטין וזורקין עליו אע"פ שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה: **דרך** רחוקה לטהור כו'. דתלייה בעשיה דכתיב ובדרך לא היה וחדל לעשות כו' ואע"ג דבההוא קרא גופיה כתיב טומאה והאיש אשר הוא טהור אזלינן בתר אכילה מדמחייב טמא שרץ דכתיב טמא נפש ולא כתיב טמא שרץ:

לרב

עין משפט נר מצוה

נד א ב ג מיי' פ"ה מהל' ק"פ הלכה כ:
נה ד ה מיי' שם הל' ח:

◆

רבינו חננאל

ר' מר חטאו ישא מחטאו דמן המברך את השם דברי ר' יהודה. ר' נתן סבר וחדל וגו'. הלכך הזיד בזה ובזה דברי הכל חייב. שגג בזה ובזה דברי הכל פטור. הזיד בראשון ושגג בשני, לרבי ולרבי נתן דמחייבי בראשון, כרת חייב כרת. לר' חנניה בן עקביא דסבר שני תקנתא דראשון הוא, כיון דשגג בשני פטור הוא. שגג בראשון והזיד בשני לר' חייב, לר' נתן דסבר שני תשלומין דראשון הוא וכל הזקוק לראשון זקוק לשני. כיון ששגג בראשון פטור. וכל שכן לר' חנניה בן עקביא דסבר שני תקנתא דראשון הוא.

מתני' איזו היא דרך רחוקה מן המודעית ולחוץ וכמדתה לכל רוח כו'. פי' שיהיה שם כחצי היום. אמר עולא מן המודעית לירושלים חמשה עשר מיל. סבר לה כר' יוחנן, דאמר עשר פרסאות מהלך אדם בינוני ביום, חמשה מילין מעלות השחר ועד הנץ החמה, וחמשה מילין משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים. פשו שלשים מיל, חמשה עשר מצפרא לפלגיה דיומא, וחמשה עשר מפלגיה דיומא עד לאורתא, וקימא לן כל מצות התמיד מכי ינטו צללי ערב והפסח אחריו. הא תא איכא קא מחייב האי גברא למעבד פסח בחצות, כיון דאיבעי סגויי לא מתעייל ליה עד דאיכא שמשא פטור, כי אחר ביאת השמש אינו שוחט כלל. עולא לטעמיה דאמר איזו היא דרך רחוקה כל שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה. [גופא אמר עולא איזו היא דרך רחוקה כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה. ורב יהודה אמר כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה]. ואקשינן עליה והא טמא שרץ דטביל דכיון דערבא שמשא יכול ליכנס ולאכול, ואת אמרת לעולא אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ. ושנינן שאני טמא שרץ דרחמנא דחייה מפני שהוא כטמא נפש שחל שביעי שלו להיות בערב הפסח, וכתיב ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא, ביום ההוא לא יכלו הא למחר יכולין, ואפי' הכי אמר רחמנא לידחו. ואי שנין תוב לעולא איני דכל מי שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה אין שוחטין עליו, והא טמא שרץ שאינו יכול ליכנס בעזרה בשעת שחיטה, ואמרת אתה שוחטין וזורקין על טמא שרץ. ושנינן רחמנא תלא לטהור בדרך רחוקה והוא בדרך, אבל הטמא לא תלאו הכתוב ברחיקות מקום אבל בטומאה וטהרה, ובשעת אכילה טמא שרץ שכבר טבל טהור הוא כי הנה בא שמשו. ופרישנא דמעלות השחר עד הנץ החמה חמשה מילין מדכתיב וכמו השחר עלה ויאיצו וגו' וכתיב השמש יצא על הארץ וגו' ואמר ר' חנינא אני ראיתי אותו מקום והוי מסדום לצוער חמשה מילין. ירושלמי מאילת השחר עד שיעלה עמוד השחר ארבעה מילין שנאמר וכמו השחר עלה, מדהוה ליה למכתב כמו השחר עלה וכתב וכמו, מלה דדמיא לחברתה.

מסורת הש"ס

א) [כריתות ז:], ב) [ר"ה ג. תענית ט. גיטין ל. שבועות מט:], ג) [לקמן לז.], ד) [לעיל סג. וש"נ], ה) [לקמן לד:], ו) [שמות יב], ז) [במדבר ט], ח) [עיין רש"א], ט) [זבחים ט.], י) [סוטה מ:].

◆

תורה אור השלם

1. וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ: ויקרא כד טו
2. וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ כִּי קָרְבַּן יְיָ לֹא הִקְרִיב בְּמֹעֲדוֹ חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא: במדבר ט יג
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַייָ: במדבר ט י
4. וּכְמוֹ הַשַּׁחַר עָלָה וַיָּאִיצוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם קַח אֶת אִשְׁתְּךָ וְאֶת שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פֶּן תִּסָּפֶה בַּעֲוֹן הָעִיר: בראשית יט טו
5. הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא צֹעֲרָה: בראשית יט כג

◆

גליון הש"ס

גמ' לדידך קשיא. כעין זה עירובין דף מט ע"ב. יומא דף מו ע"א. ב"ב דף קמד ע"ב: שם ואין דרך רחוקה לטמא. עי' לעיל פ ע"א תוס' ד"ה מצלחין: רש"י ד"ה חמשה עשר כו' מה"ת מתחלת שבעה. עיין לעיל נח ע"א רש"י ד"ה אלא:

◆

מוסף רש"י

דהאי כי לשון דהא הוא. שנותן טעם לדבר (ר"ה ג.) כלומר ליתן טעם ליישב דבר שלמעלה הימנו (גיטין צ.). אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ. אין שוחטין וזורקין את הפסח על יחיד טמא שרץ, ונדחה לפסח שני, ואף על גב דיכול לטבול ולאכול לערב, דאיכא מ"ד דס"ל הכי (זבחים כב: ועי' לעיל סט. בארוכה).